

CAPUT XXXI.

Brevis opusculi conclusio.

Ecce, fratres mei, quæ est in hoc mundo tam secura possessio, in quam nos tuto projicere; quidnam juris est nostri, quod non debeamus tanquam rotam volubilem deputare. Hanc rotam Salomon docet esse cavendam, et Creatoris semper adesse debere memoriam. Qui cum diceret: « Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ; » paulo post addidit: « et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in

A terram suam, unde erat (*Ecclesi. xv.*). » Caveamus igitur in qualibet instabili possessione considere, vel fallacis insulæ sabulo languam imperiti remiges applicare. Adeamus igitur Christum, tutissimum videlicet navigantibus portum, et de marino discrimine liberati, si le prorsus ac certæ quietis ausgum illum tantummodo personet lingua loquentium, qui disponit et ordinat naturalia jura mutorum, ut in omnibus creaturis sola prædicetur virtus ac potentia Creatoris.

*Sit nomen Domini benedictum.***831-832 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM TERTIUM**

DE PATIENTIA IN INSECTATIONE IMPROBORUM.

ARGUMENTUM. — Dominicum Loricatum corporis mortificatione admirabilem monet, ne improborum hominum illatis molestiis alio cum suis demigraret, sed sacrae Scripturæ præceptis edocet sanctorumque exemplis confirmatus, res adversas, in quas Deus servos incidere permittit, æquo animo ferat, ut se bonis operibus exercens et mala tolerans verum Christi membrum agnoscat.

Domno DOMINICO et cæteris fratribus qui in sua vicini montis eremo commorantur, PETRUS peccator monachus ultimam servitudinem in Domino.

CAPUT PRIMUM.

Quod patientia sit regina virtutum.

Scriptistis mihi, dilectissimi, quia tantus perversorum ac violentorum hominum vos livor infestat, quod nisi vobis ego raptim celeriterque succurram, vos loco ceditis aliumque vobis, qui rapinis his atque molestiis non sit obnoxius, providebitis. Quæ me, fateor, audita legatio graviter perculit, et plus me vestra pusillanimitas quam hostilis contrastavit adversitas. Nam cum assidue videamini divinis insistere paginis, mirum est quomodo vobis adhuc ignota sit patientia regina virtutum, cui nimis euæcta deserviunt volumina Scripturarum: « Quæcunque enim, ut Apostolus ait, scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (*Rom. xv.*). » Quare ad nostram doctrinam? Nunquid ut syllogismorum calleamus tendiculas struere, ut tonantia et accurata verba rhetoricae copiæ colòribus venustare et harmonicæ suavitatis organa melosque distinguere, ut astrorum mathematicorum signa, ut aiant, noscamus radio designare? Non plane ad hæc indaganda sacris Scripturis instruimus, sed per eas potius ad exempla patientiae provocamur. Unde mox sequitur: « Ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus (*Ibid.*). » Eadem namque Scriptura, quæ nos ad tenetiam patientiam erudit, spe etiam consolationis attollit, quia, cum narrat electi Dei quot sint supplicia pressurasque perpessi, indicat etiam quæ per hæc sint præmia consecuti. Medicus plane sanguisugas tumentibus ægroti membris apponit virusque simul cum sanguine ab intimis visceribus sorbere permittit; diverse tamen intentionis est medicus et hirudo. Illa siquidem nil aliud gestit, nisi ut sanguinem bibat; iste ad hoc tendit, ut languidus convalescat. Illa satiatur et moritur; ægro-

tus autem, dum perdit sanguinem, recuperat sanitatem. Illa denique sua se morte satiat et exsultat; ægrotus autem, dum vulneratur, ad statum salutis erigitur. Quid igitur mirum, si Deus omnipotens, qui est medicus animalium, sic nos occulta sui moderaminis arte disponit, ut ex alienis vulneribus nobis medicamenta consiciat, quatenus dum nobis hostile vulnus infligitur, ex eo potissimum salutis antidotum procuretur. Tyrus plane genus serpantis est, ex cuius cruento theriaca fit, quæ videlicet grassantem pestem in his qui vennantur extinguit.

CAPUT II.

Quod ex tribulationibus nobis medicina preparatur.

Si ergo venenum veneno novit homo depellere, quanto magis mirabilis prævalet Deus ex alienis contritionibus nobis utilia providere? Omnia quippe sanctorum gesta quid aliud narrant, nisi pressuras atque certamina, quæ de perversorum quorumlibet hominum infestatione pertulerunt? Ipse quoque Redemptor noster scrivilem formam, quam ex intemera Virgine suscepit, non ante regnis cœlestibus intulit quam omnia, quæ Scriptura testatur, irrisiōnum atque pœnarum tormenta percurrit. Quid ergo novum, si peccator homo rerum, quæ extra se sunt, sustineat amissionem, cum ille, qui peccare nunquam potuit, in suo corpore **833** pertulerit crūcem? (*I Petr. ii.*) Necdum sane, juxta Apostolum, usque ad sanguinem restititis (*Hebr. xii.*). Sed, o utinam hoc saltem de vobis posset dici, quod ille quibñsdam beneficentibus dixit: « Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepisti (*Hebr. x.*). » Hinc est, quod et alius dicit apostolus: « Omne gaudium existimat, fratres, cum in tentationes varias incideritis (*Jac. 1.*). »

Duo scilicet sunt, quæ si vigilanter attendimes, facile violentorum quorumlibet insolentias injuriarumque molestias superamus: præcepta videlicet

et exempla; quia et Scripturæ sanctæ nos ad pœnitentiam cohortantur, et electi quique, quidquid a furiosis diaboli membris inferri potuit, æquanimiter pertulerunt. Nam, quod divinis admonitionibus, et præcedentium exemplis adjuti, de profundo nobis illatæ tribulationis eripimur, recte in Jeremia propheta de puto prodeunte, signatur. Projecerant quippe eum, sicut Scriptura testatur (*Jer. xxxviii*), in lacum, in quo non erat aqua, sed latum: qui postmodum, ut levetur, funes ad eum et panni veteres deponuntur. Quid enim funibus, nisi præcepta Dominica figurantur? quæ quia nos in mala operatione positos, et convincunt, et eripiunt, quasi ligant et trahunt, coartant et levant. Sed ne ligatus his funibus, dum trahitur, incidatur, simul etiam panni veteres deponuntur, quia ne divina præcepta nos terreant, antiquorum Patrum nos exempla confortant, ut ex eorum nos comparatione facere præsumamus, quod ex nostra imbecillitate formidamus.

CAPUT III.

Quod gaudendum sit in adversis, timendum in prosperis.

Si ergo nos de hoc profundo tribulantis vitæ levare festinamus, ligemur funibus, id est præceptis Dominicis astringamur. Intersint etiam panni veteres, cum quibus melius teneantur funes, id est, præcedentium confortemur exemplis, ne insirmos nos ac timidos præcepta subtilia vulnerent, dum levant. Quasi quosdam pannos veteres Paulus apostolus subjungebat, cum ad sublevandos discipulos præceptis suis spiritualibus exempla veterum commendaret, dicens: « Justi ludibria et verbera experti; insuper et vincula et carcères; lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt (*Hebr. xi*). » Et paulo post: « Habentes itaque tantam impositam nubem testium, deponentes omnem pondus, et circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen (*Hebr. xii*). » Et iterum: « Mementote præpositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conversationis imitamini fidem (*Hebr. i*). » Superius videlicet, dum spiritualia præcepta loqueretur, quasi funes miserat, postmodum vero memorans exempla majorum, quasi veteres pannos adhibebat. Enimvero servus Dei tunc debet timere, cum tempore quid percipit; tunc gaudere, cum perdit; quia, cui propositum est cœlestia scandere, expeditius procul dubio vacuus quam gradiatur onustus.

§34 CAPUT IV.

Quod inter religiosos viros amicitia sine muneribus comparanda est.

Dico vobis quod mihi nuper acciderit: Mediolanensem urbem domini Nicolai papæ legatione functus adivi; ibi dum essem, abbas sancti Simpliciani vasculum mihi argenteum loco muneris misit, quod dum oblatum repente vidi sem, primo quidem aspernatus abhorri, et cur ille mihi munus offerret, subtiliter inquisivi. Suspiciatus quippe sum, ne ille negotium fortassis haberet: atque ideo me antici-

A pando præveniens, muneribus occuparet. Mos quippe est apud nos, ministros videlicet apostolicæ sedis, ab his, quorum adhuc negotium pendet, nihil prorsus accipere; ab his autem, qui omnino quieti sunt, si dare voluerint, non abjicere; et hæc rægula nostrum omnium, sed illorum duntaxat est, qui meliuscule se ab aviditate custodiunt. Quid plura? Conveniunt ad commune colloquium, cur donum sit largitus, inquiritur; utrum causam habeat, sciscitatur. Undique quietus ex omni reperitur parte securus, ita ut re ipsa respondere videretur: In medio populi mei habito; adhuc tamen quæsivi utrum, dum ad ecclesiasticos gradus ascenderet, sive cum monasterii regimen suscepisset, venalitatis forte commercium irrepsisse cognosceret. Cumque hæc omnia ille funditus abnegasset, et non pro talibus se dedisse munus astrueret, sed ob hoc solum, ut in nostram amicitiam aditum sibi reperiret; respondi ut, quod suum erat tollens, amicitiam nostram non more sæcularium mercede redimere; sed, quod inter fratres est legitimum gratuito possideret. Inter hæc tamen, ut vobis in aure loquar, mens mea talis erat, ut post etiam districte requirens, nihil in eo noxiū reperi, si ille mihi ad ingerendum munus importunus existeret, ejus mihi violentia nullatenus displiceret. Volebam siquidem vim mihi fieri, et velut invitus ad vota compelli. Cumque ille ad recipiendum, quod semel dederat, se prorsus averteret, et ne aurem quidem petitionibus inclinaret, ego jam securus et audacior factus, durius, ut sua reciperet, ingerebam. C Interea dies elabitur. Cumque peculiaribus psalmis nocturnus meditator insisterem, cœpit me conscientia acerius remordere, et quasi sub quodam ratiocinio convenire. Si ille, ut videtur, bonus est vir, tu innocentī homini suam voluisti pecuniam tollere, cum illi capitulam non obsistat, in quo tuum necesse sit auxilium exspectare. Porro si negotium habet, indignum est, te sancto fratri linguam tuam venalem facere, quæ tanquam utriusque communis sibi quoque debet, ut tibi, gratuito ministrare. Cumque hæc adversum me pugna perseveranter ingrueret, jamque ego clamorem cogitationum remordentium non perferrem; decedente crepusculo, mox ad hominem properans, manicavi, eique labescentis conscientiæ vulnus aperui. Cumque uterque nostrum hunc inde invicem confligerent, et ille sé, quod semel dederat, non recipere; ego me assererem non tenere; **335** tandem amicæ contentioni hunc ego terminum posui: duo, inquam, mihi nova sunt monasteria, unum ad calcem jam, Deo auxiliante, perductum; alterum vero, needum episcopali dedicatioe firmatum: sanctorum itaque locorum, si placet, participium suscipe, atque, ut tibi libet, quod animæ tuæ proficere debeat, donum pro benedictione transmitte. Hoc igitur argumento cupiditatis meæ turpitudinem palliavi, et tanquam non accipiens astutus accepi: postmodum vero ad eremum rediens, cellulam quidem festinus intravi, sed per memcipsum intrare vix potui; et qui extra me in-

ordinate sum fusus, justo judicio in me sum postmodum, ut ita loquar, satis difficulter ingressus. Inter cetera vero, tanta animum meum muneris illius caligo confudit, et tanquam vermis scatens mea corrodere viscera non cessavit, ut, teste conscientia, mallem me lepra percussum quam illo munere sauciatum. Attendebam porro illinc tantam fratris liberalitatem quæ mihi nihil debebat, et obtulit; hinc meam avaritiam, quæ, quod per officium non merebatur, accepit. Tædebat me tunc oblitum, quod per virum Sapientem dicitur : « Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta (*Ecli. iv.*). » Et cum; juxta Apostolum, beatus sit magis dare quam accipere (*Act. xx.*); illum jure beatum, me miserum deputabam. Heu me, inquam, cum a suscipiendo muneribus excutiendam manum Scriptura præcipiat (*Isa. xxxiii*) ; quo modo tu manum excutis, ut abjicias; quam potius incutis, ut accipias; strigis, ut rapias; retrahis, ut possidentia recondas. Et revera avaritia **836** in manu suscientis viscus est, quæ quidquid apponitur, excuti non permittit; sed more piscis haerere compellit. Quid igitur? Rixam mentis meæ ultra non perferens, sancto fratri munus suum remittere studui. Deinde, Deo auxiliante, dum vixero contra sordes munerum jam cau-

A tuis vigilabo. Ecce, quod superius dixi, quia servus Dei tunc debet timere, cum tempore quid percipit; tunc gaudere, cum perdit. Amodo itaque neque pro specie monasterii construendi, neque pro necessitate servorum Dei, tenebo quasi material honestatis, ubi valeam vires exercere cupidinis. Tanquam qui castitatis anhelat solvere cingulum, ut quasi sibi haeredes provideat, init copulas nuptiarum, et sub nomine propagandi germinis famulatur illecebris voluptatis; ita nonnulli, dum esse nequeunt Christi, vel apostolorum nuditate contenti, gaudent sive regimine, sive quibuslibet exercitiis implicari; ut dum propriæ sati faciunt avaritiae, necessitatì videantur pii operis deservire. Nos autem, dilectissimi, gaudeamus semper et illatas nobis injurias æquanimiter ferre, et nocentibus insuper utilia ministrare. Sit manus nostra ad suscipiendum cauta atque suspecta; ad ergandum vero pro possibilitate benigna. Sit mens in prosperis timida, sit in adversitate secura, cumque bona facit et tolerat, tunc se procul dubio numerari inter Christi membra confidat. Quisquis enim recte vivens flagellis atteritur, sicut Christi nunc in utroque vestigia sequitur, ita postmodum ejus consortio non privatur.

Sit nomen Domini benedictum.

837-838 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM QUARTUM. DE JEJUNIO SABBATI.

ARGUMENTUM. — Monachos ad jejunandum Sabbatho, in sepulturæ Christi honorem, hilariter et devotè, sicut tribus aliis per hebdomadam diebus solebant, cohoitatur; utilitates ejusdem jejunii, et meritum ante oculos proponens.

Sanctis fratribus in Gaminu eremo constitutis, PETRUS peccator monachus pacis osculum in Spiritu sancto.

CAPUT PRIMUM.

Quod omnia serviant in hoc mundo ad usum heminis.

Pensualium conductores ædium, vel procuratores agrorum, dum dominis suis placere desiderabiliter ambiunt, exactionum canones minuti, villicatus sui tempore, non permittunt; nos etiam, quibus non quarumlibet rerum, sed animarum vestrarum est commissa custodia, valde pertimescimus, si frugum vestrarum redditus, qui dominicis inferebatur horreis, sub nostra cura minuitur, si sanctæ servitutis vestræ pensum per nostram, quod absit, conventioni non implevit. Quidquid enim in hoc mundo laboratur, in usus proficit hominis, solus autem animalium fructus usibus deservit auctoris. Eo ergo formidolosus divinum cogimur exspectare judicium, quod rationem debemus, non de segetibus in secundum mox cuniculos digerendis; sed de animalibus potius, quæ sui repræsentant imaginem Conditoris. Non plane ad rationem ducimur de novilibus, quæ vomeribus sunt, et cultris obnoxiae; sed de rationa-

libus terris quæ suscipiendis sunt cœlestis eloquii seminibus excolendæ. Sicut ergo nobis timendum est, qui circa vestram jubemur invigilare custodiam, ita et vos cum magna lætitia cordis, ad propositam sanctis laboribus vestrīs debetis anhelare coronam, nec minuere quod cœpistis; sed pendus levigare, prospiciendo quo tenditis. Inter cæteros autem flores sanctæ vestræ conversationis et studia pietatis suggero charitati vestræ ut quatuor per hebdomadam diebus consueta jejunii regula teneatur, et præcipue Sabbathum, quod in quorumdam mente jamjam vacillat, nisi a debilibus, non solvatur. Novi plane, quod trium dierum sine pugna, et discripatiōne jejunia transiguntur; Sabbatho autem mens infirma et tepida paulatim incipit in quodam abstinenti, vel edendi meditullio nutare, et tanquam in bivio constituta, quo potissime egressum vertat, ambigere, moxque a suo rigore resolvitur, mensas, patinas, calices et quidquid eduliis competit, meditatur. Corpore se debilem simulat, quæ sit edendi suavitas crebris in cogitationibus versat: seseque peragendis superventuræ noctis sufficere posse desperat. Interea, veternosus ille galæ prurientis inceptor accedit,